

הסומא, פורס את שמע⁸⁸, ומתרגם⁸⁹.

רבי יהודה אומר: כל סומא שלא ראה מאורות מימיו — אינו פורס על שמע⁹⁰, דכיון שלא נהנה מהאור מימיו, אינו יכול לברך "יוצר המאורות" [ורבנן סברי, דאף סומא נהנה מהאור, כדלקמן בגמרא].

גמרא:

מאי טעמא תקנו חכמים שיהא המפטיר פורס על שמע וכו'?

רב פפא אמר: משום כבוד. דהיינו, משום שהמציא את עצמו לדבר שאינו לפי כבודו,

דמפטיר אינו חשיבות⁹¹, תקנו לו דברים לכבודו.

רבה בר שימי אמר: משום דאי לא הכי, אתי לאינצויי. שיאמר המפטיר: אני מפטיר, בחנם. וזה פורס על שמע? וכי הוא גדול ממני, שזכה לפרוס על שמע ולעבור לפני התיבה, וליטול עבור זה שכר?!

מאי בינייהו, בין הני טעמי?

איכא בינייהו היכא דנהוג דהעובר לפני התיבה עביר בהנב. דאינצויי ליכא, דלא אכפת ליה שאחר יעבור לפני התיבה, שהרי אין מקבלין על זה שכר. אבל משום כבוד — איכא.

88. כתב הטור [או"ח סי' נ"ג, וכן הוא בעוד פוסקים], דה"ה דיוורד לפני התיבה. ופורס על שמע אצטריכא ליה, לאפוקי מדר' יהודה דאמר דלא. וכן הוא בריטב"א, ובתשובת הרא"ש [כלל ד' אות כ"א], וכן כתב הב"י בדעת הרמב"ם. וכתב הריטב"א בתשובה [צ"ו], דהאי דלא תנן לה במתניתין, היינו משום דכיון דעיקרה של תפילה מהתורה, אין סומא מוציא ע"ה יד"ח, ולהכי לא תני לה במתניתין, כיון דתלי אם יש בקיאין או לא.

אבל המאירי כתב, דאינו עובר לפני התיבה. וכ"כ רבינו ירוחם [ספר אדם נ"ג].

89. משמע ממתניתין, דאינו קורא בתורה. והיינו, לפי שאסור לקרות אפילו אות אחת — שלא מן הכתב. וכ"כ הרא"ש בתשובה דלעיל. ובבית יוסף [או"ח סי' קמ"א] כתב בשם הנמו"י, שכתב בשם ספר האשכול, דהיינו דווקא אם קורא על פה, אבל אם קורא אדם אחר, והסומא מברך ועומד בצידו — שפיר דמי. והכי מצי עביר חתן סומא. והכי נמי איתא ברמ"א [סי'

קל"ט ס"ג], דמהרי"ל כתב, דעכשיו קורא סומא, כמו שאנו מקרין בתורה לעם הארץ. וכתב שם המ"ב [ס"ק י"ג], דמ"מ לפרשת פרה וזכור — נכון שלא לקרותן לכתחילה.

90. הקשו תוס', הא רבי יהודה הוא דאמר בב"ק [פ"ז ע"א] דסומא פטור מכל המצוות, וא"כ, אפילו ראה מאורות מימיו, ואח"כ נסתמא — לא יפרוס על שמע?!

והביאו, דבירושלמי איתא, דלא מיירי הכא בסומא ממש, אלא שהוא בבית אפל, ולא ראה מאורות מימיו.

עוד תירצו, דהא דאמרינן התם דפטור מכל המצוות, היינו מדאורייתא. אבל מדרבנן — חייב, שלא יהא כנכרי, שהרי לא יהא נוהג בו דת יהודי כלל [וכתבו, דאע"פ שחייב רק מדרבנן, מ"מ יכול להוציא אחרים יד"ח, כיון שהוא גדול ובר דעת. עיי"ש].

91. דאפטורי בנביא — לא חשבי ליה עלמא ליקרא, משום דאיתא אפילו בקטן. ר"ן.